

SUVEÖÖ ARMASTUS

Mees sosistas paar korda tüdruku nime, liigutas taskesi ka ust. Kuid aidast ei vastanud keegi. Ukse lähedal magas väsinud naine. Ta hingamine kostis siinsamas kõrva ääres, kui poiss pea vastu võtmeauku surus ning kuulatas.

«Maali, kuuled sa? ... Maali! ... Maalikene! ...»

Aida põranda all jooksid hiired. Ja siis oli vait. Ja siis jooksid jälle hiired. Ning siis jäi uuesti vait.

«Maalike! ...»

«Mis? ...» kostis äkki unine hääl. «Kes seal on? ...»

«Mina olen ... Sa siis häalest ei tunne? Kustas olen ...»

Tüdruk liigutas end voodis. Õled kahisesid ta külje all. Siis ütles tüdruk:

«Ja sa oled ometi tulnud, kuigi ma ütlesin, et sisse ei lase? ...»

«Ja ikkagi ei lase?»

«Ei! Mine ära.»

«Maalikene, kuule...» ja poiss laskus rinnuli ukse najale ning sosistas õieti tasa.

«Ah, jäta mind rahule!» hüüdis tüdruk pahaselt.

Ta käänas vist teise külje, — õled kahisesid jälle.

«Mis sa karjud! ...» hädaldas poiss. «Jumala pärast, tasemini ... sosinal ... Kas Mari täna siin ei maga?»

«Ei, ta on lauda peal heintes. Nüüd aga mine ära.»

«Maali ... Maalikene, kas sa siis tõesti niisugune oled? ...»

Kuuldus, kuis tüdruk naeris. Jah, seda, milline ta on, oli talle vist tihti ette heidetud. Ta naeris, ja kui hiired olid jälle oma korra jooksnud, ütles ta:

«Missugune? Ah niisugune, kes iga poisi järele ei jookse? Seda sa tahad ... jah! Nüüd aga mine ära ... Saad aru, mine ära! Või muidu ma jooksen välja ja lähen lauda peale Mari juurde ...»

«Jumala pärast, ainult üks öö üks, ja sedagi mitte!...»
«Või lähen kambri ja kaeban peremehele, et sa mulle rahu ei anna!»

«Püü, kurral! Seda veel vajab!»
Sulane sülitas ja istus siis veskikivist aidatrepile. Tum-
malt vahtis ta mõne helke enese ette. Siis tõstis silmad
elumaja ning rebe poole. Need puhkasid päeva väsimusest.
Suvine öö tukkus nagu hällitades talu kohal, ja seegi
tähtedega. Ülal olid vahest ainult veel sulane aida ees ja
töödruki aidas. Kuu tõusis maha tagant ja lõi selle varju üle
öömuru. Ainult kaevuling ja rehesarikad valendasid. Poiss
istus pimedas ja nägi valgustatud põllul iga kivihunnikut,
mis ta ise ühes Maaliga oli kokku kandnud. Pikad kased
karjatee ääres heitsid varje üle rukkivälja. Eemal võis
ainult aimata sügavat nõgu, laia vett ja tolmust maan-
teed... Suvine, pehme, tähevaene taevas kõige kohal...

Poiss nägi kõike seda, ja temagi südamesse valgus
tasast rahutunnet. Ainult jahe oli tal. Ta tõmbas kuue
särpile lähemale ja aluspükstes jalad koomale. Nii istus ta
seal ja mõttes pahaselt töödrukiule, kes oli nii turtakas ja
edev, et ei lasknud teda aita!

E-ei, mõttes ta jälle, ka edev polnud ta. Kuid tont teab,
mis teda viimasel ajal vaevas. Talu talgutantsul istus ta
nuiana tule ääres ja vahtis pimedusse; pärast aga jooksis
Kusta käte vahelt metsa. Ning täna õhtul, kui nad kahe-
kesi heinalt tulid, ütles ta:

«Ära sa täna öösel enam tule. Ma ei lase sisse.»

«Miks?» imestles poiss pahaselt.

Kuid Maali ei seletanud enam midagi, vaid hakkas oma
ruskaks põlenud käega rätikut kohendama.

Meenutades kõike seda, tundis Kusta, kuus ta südames
jälle viha selle töödruki vastu tõusis.

«Ah siis niisugune oled sa!» kordas ta.

Töödruki võpatas nagu tarretusest.

«Kas sa polegi veel läinud?» kostis ta kibe vastus. «Luu-
paina — ei anna rahu!»

«Maali... Maalikel...» sosistas poiss. «Mispärast nüüd
nõnda?...»

«Mine Mari juurde! Mis sa minust tahad? Tema on
samuti töödruki... ümarik ja pehme...»

«Aga, Maali, jumala pärast, ära räägi nõnda, mõtle
ometi!...»

Töödruki tõusis vist voodist. Põrandalaud kriiksatas, ja

hiired jäid hirmunult kuulatama. Siis kostis rõivaste
kahinat ja vaiksel ohel, nagu haledust ning kahetsust
tundes.

«Kas lased... no kas lased sisse?» päris poiss, südame
valjuult pekstes.

«Mine Mari juurde!» juhatas aga töödruki kiusakalt.
«Mäletad, sa kiitsid teda sääraseks paksuks, muhedaks. Ja
tema võtab su heameelega vastu.»

«Jäta järele, Maali!» vastas poiss ärritatult. «Või ma
saan vihaseks ja lõhnan aida ukse maha, kui midu ei
pääsel!»

«Mis sa siis minult tahad, mida temalt ei või saada?...»
Kusta tõusis ja vaatas vihaseks madalale uksele.

«Hea küll, sina!...» pigistas ta läbi hammaste. «Hea
küll!...»

Töödruki hääles oli nüüd häbi, kui ta küsis:

«Mis sa siis muud tahad? Mitte kui midagi... Hooli-
matu... häbitu...»

Ja siis hüüdis ta vihaseks:

«Kõik teie. Pära valja poisid! Miks jooksele ringi? Nagu
tahaks teist mõni muud! Ronile aga laopalseid ja aitasid
pida... Ning pärast tehku töödruki mis tahes! Uputagu ennast
kas või äral Keegi ei hooli! Südame asemel kivi rinnast!...»

Oli heik vaikust. Siis kõhatas Kusta, naeris ja ütles:
«Kustsaadik sina, Maali, neid asju nii hästi tunnend?

Pole kuulnud sind varem nõnda rääkivat.»

Ja natukese aja pärast:

«Maali, lase ometi sisse! Sa arvad, et ma mees ei olegi,
et sind ära võtta ei oskagi. Sa siis sedasi loodad meest
saavat? Ega see meeski siga ole. Külma sinu kuramuse
pärast pool ööd aida ukse taga! Kas lased sisse või ei
lase?»

Aidas oli vait nagu hauas.

«Maali... Maalike...» annus poiss, kuna kuum verelaine
talle pähe lõi, silmad hõõguma hakkasid ja sõrmed närvi-
liselt mõõda uksepiita liikusid. «Ava ometi ukse! Mul on
siin külm! Kui kaua olen sind juba palunud, aga sina ei
hooli sest midagi. Armsakene, ole ometi nii hea! Vahest
tuleb peremees välja, näeb. Kuule nüüd ometi!...»

Poiss palus, poiss mangus palavalt. Hing pidi tal rindu
kinni jääma, kurgus oli kuiv, nagu õhetas.

«Kui sul külm on, siis mine Mari juurde. Tema ehk
ootab sind.»

Seda ütles tüdruk nii torkavalt, et poiss sültas ja siis vihaselt lausis:

«No kurat siis sinuagal Nagu mul õieti tarvis on! Hallitai! Hea küll, ma lähen lauda peale.»

Ja ta astus aida varjust välja. Kuu oli kõrgesse taeva tõusnud. Uduviirud lõõ kohal valendasid. Harvad tähed sulasid aga piimjas viinas, mis levis üle kogu taeva.

Vaevalt oli poiss paar sammu astunud, kui üks tasakesi avanee ja tüdruk pea välja pistis.

«Kusta, Kustal!...» hüüdis ta. «Sa lähed siis tõesti Mari juurde?»

Poiss peatus sedamaid. Kõik ta jonnakus oli korraga kadunud. Rinda täitis sama pakitsev tundmus, mis juba aida juurde tulleski. Kuski surises kuumalt. Jah, nüüd varsti on ta tema juures, võtab ta palava keha ümbert, kuulab ta vastuvaidlevat sosinat... Nüüd kohe...

Ruttu astus Kusta jälle aida varju. Kuid Maali peatas teda hoiatava sosinaga:

«Ega ma sind ometi veel sisse lase.»

Kusta nägu tõmbus tuseselt viltu:

«Mis sa, inimeseloom, ometi mängid? Mis sa sest jonnist saad?... Noh?...»

«Kui tahad vägisi tulla,» ähvardas tüdruk, «lõõn ukse su nina ees kinni.»

Nad vaatasid pinevalt teineteisele, hämaruses küll palju nägemata. Siis istus Kusta veskikivile ja Maali laskus künnisele. Oli hetk vaikust.

«No mis me siis siin konutame?» küsis poiss.

«No mine siis ära, kui igav on,» vastas tüdruk.

Ah, nii tahtis ta teda vihasstadal! Ja poiss tundis eneses jälle endist pahurust tõusvat. Naise läheduse tõttu oli see nüüd ainult kuumem ja rebivam. Nagu tulekübemeid lendas silmade ees.

See oli iha selle naise järele, kelle rind otse ta kõrval nii ägedalt tõusis ja kelle nägu läbi hämmara nii avatlevalt paistis. Oi, kui see kuradi tüdruk ometi teaks, milline tundmus see on! Kuis see tuikerana veres veerleb, silmad helkima ja käed värisema paneh! Keset kuuma ööd langeb ta musta pilvena inimese peale... Kõik kustub, kaob kuhugi kaugel... Kas olgu homme viimne elupäev... Ei ole enam midagi muud kui ainult see kuum, lämmatav iha...

«No mis sa tahad?» päris tüdruk ja naeris tumelumedalt, nagu salaja midagi lubades. «Noh?»

«Mis ma tahan?» kähises mees. «Mina...»

Ta tundis eneses korraga seda meelheitlikku julgust ja jõudu, mis muidu ikka puudus. Ta tõmbas tüdruku soojast pihast kinni ja surus põlevad huuled selle suule. Tüdruk rabeles ja käänas pea kõrvale.

«Mina...» sosistas poiss lootustades. «Mina...»

Siis tundis Maali, kuis Kusta ta sülle haaras ja tema raskuse all tuikudes pimedasse aita astus. Oi, kui tükaldi poiss hingas ja kuis ta silmad nagu kassil põlesid! Läbi ümbervisatud suurrätiku ja seeliku tungis ta käte soojus. Oi, kuis ta ometi pigistasi! On's ta metsaline või on hulluks läinud?

Poiss aga tundis, et võiks sel hetkel tüdruku kas või murda, puruks pigistada. Kõik mõtted olid segi, ajus kohises vaid kuum tuul. Ei olnud enam armastust ega halastust selle naise vastu. Ümbristes vaid must-õhetav udu-pilv...

Maali rabeles esiti vastu. Siis aga väsis, jäi uimaseks... Jah, see on Kusta, kes teda kätel kannab... Oh, kuis on ta vahel teda igatsenud... vananey tüdruk noort poissi!

Õõsti pole uni tulnud... valusaid pisaraid on ta valanud... tööst väsinud käsi vastu rindu surunud... Eriti kevadadel oleks tahtnud ta pärast hulluks minna!

«Kusta...» sosistas Maali.

Suudlused põletasid palgel ja kaelal. Kirglikud kaisutused olid valus-raugestavad. Ja imeväärne magusus voolas läbi kogu keha.

Oled kahisesid võõdis.

Aga — mis ta pöörane ometi teeb?... Ah, see on ju Kusta... Kuid ei, ei!... Ega ta ometi arva, et tema sellega nõus on?... Ei, ei, tuhat korda ei!...

Ja Maali tegi äkki tugeva liigutuse, rebis enese poiisi käte vahelt ning tormas läbi lahtise ukse õue.

Esimesel hetkel tundis ta vaid hirmu, mis pani ta liikmed värisema. Kuid siis ka kahelsust ja haledust.

Milmine metsaline!... Kuid see oli ju ometi Kusta... Kuis võib ta küll vihasstadal!... Aga Maali ei võt ju seda... mitte mingil tingimusel!... Miks ei taha poiss seda mõista?... Miks mõtleb ta ainult enesele?... Kui tõesti armastaks, ei siis seda nõuaks...

Kuid vahest ongi see just armastuse pärast?... Vahest armastavad mehed kõik ainult nõnda?... Mis see siis tõesti oleks?...

Kusta tuli püsti päi ta poole. Mis peaks ta nüüd ütlenaja? Kuid ta ei öelnud midagi, vaid lähenes üksisilmi vihasele tüdrukule vaadates.

Taervas, mis mõtleb ta teha? Tahab ta siis tõesti vägivaldada tarvitada?

Maali taotles esiti «mäele» põgeneda, kuid pöördus siis ja pistis mööda karjatannumat jooksmata. Ole öla vaadates nägi ta ehmunud, kuid Kusta pikil sammel järele viskas.

Õõ oli vaikne. Oli läinud veelgi sumedamaks ja soojemaks, tähed täitsa kustunud. Kõrgel taervas valendas rõõsk udupilv rohkem kui mujal, — seal oli kuu. Kaskede varjud kadusid.

Nurmel ristikeinas häälitses rääk ja kudrutas unine põldpüü — tasa, kutsuvalt, meelitavalt... Ristikein õitses, ning uimastav õielõhn täitis niisama uimastavat suveööd.

Maali jooksis, ja äkki näis talle kõik nii naljakana: tüdruk lidub tanumata mööda, lahtised juuksed pea ümber hilbendamas; poiss aga viskab pikil sääril ta järel, aluspükside välkudes. Kui seda nüüd mõni näeks!

Ja endise hirmu asemel haaras Maali lõbus naerutuju. Ta itstas edevalt üle öla:

«Asjata jooksed — ega mind ikkagi kätte saal!»

«Kurat, või ei saal!» ähkis poiss.

Ja tüdruk aimas ta vihast nägu ning rusikas käsi.

Ei, ega ta nüüdki jäta, kui kätte saab. Aga kätte saab tingimata. Tüdruku jõud oli lõppemas. Ta lootustas raskelt. Seelik jäi ta jalgu.

Maali jahmus jällegi. Uus hirmuhoog läbis ta südame. Viimse jõu võttis ta kokku, haarates seeliku järele. Nii jooksis ta pärimäge alla oja poole.

Kõrgete sangleppade all seisis seal lagunud veski. Paari aasta eest olid kevadveed selle tammi müriinal alla viinud. Rasked tammipakud purustasid allpool veel poole tosina võrra veskeid. Teised parandati jälle ära, aga Kaaranurme oma jäi, nagu oli. Järv oli peaaegu maha jooksnud. Ainult siin-seal välkusid kalmuste vahel laiemad lombid.

Lagunud veski mustas puude varjus nagu tohtutu sipelgapesa.

«Sinnal!» vilksatas tüdruku peas. «Kui ainult üks lahti oleks!...»

Just oja kaldal, kus purre viis üle tasa suliseva vee, kahmas Kusta Maali õlast kinni.

Tüdruk karjatas, ja pisarad kostsid ta häälest. Ta rop-satas lahti ning jooksis tuigerdades üle purde. Poiss aga, astunud veerevale nohile, prantsatas kalda kastesele rohule, nii pikk kui oli.

«Sunniku nõidi!» vandus ta täiepäralt.

Vihasele tõusis ta ja nägi veel, kuid tüdruk veski uksest sisse lipsas.

«Oota sa!» pomises mees hambaid purres. «Olen ma poisikeseks sulle mängida? Oota sa!»

Pea jonnakalt püsti, astus Kusta veski ette ja raputas kärsitult ust. Tüdruku-mait oli sellele seestpoolt riivi ette lükanud. Veskis oli vait nagu hauas.

«Maali!» hüüdis Kusta, häält võimailikult pehmendades. «Mitme ukse taga sa lased mul täna manguada? Ära ole narr, tee üks lahiti!»

Lopsakate lepapöösaste all veski otsa taga sulises vesi. Oja kaldal tõmbas tirts aeglaselt poognaga: sirr-sorr... ja talle vastas ritstikas veskis: triiks-triiks...

Muidu oli kõik vait. Ja kui poiss kõrva vastu ust surrus, ei kostnud seest kihku ega kahku.

Kusta vaatas vihasele ringi. Kui ometi mõni muu auk veskisse viiks! Tammipoolsel aknal olid raamid küll eest, kuid nende asemel jämedad roostetanud rauad. Ja poiss piilus raudade vahelt sisse. Seal oli pilkane pime. Väevall valendasid tolmunud trepiastmed, mis viisid pöönin-gule.

Kõik teised aknad olid paksude laudadega kinni loodud.

Kuid talle meenus ometi midagi. Alt liigsilma otsa juurest viis väike üks vesiratta-ruumi, ja sealt sai jälle üles veskitotta. Pimedas kobades ja veest välja uhutud poristest puujuurtest kinni hoides laskus ta oja põhja. See mustas nagu haud. Külma niiskust hoovas näkku. Kuski lähedal sulises vesi ja lõhnas mustsõstra-pöösas, mille all kahistas konn.

Põksuva südame ja ärevusest värisevate põlvedega astus Kusta ühelt sammaldunud kivist teisele, kogu aeg libisemist kartes. Pimedus ülalt kokku kasvannud puude all mõjus kohedalt. Ja kui konn äkki vette hüppas, löi ta jahmunult tagasi. Kord puutus jalg jahedasse vette, ning ettevaatlikult varvastega kobades leidis ta jälle uue kivi.

Katsudes käega mööda hallitanud seinat, leidis ta viimaks ka ukse. See oli vettinud ja tursumud, kuid ometi mitte lukus. Hinged kriiksusid kärealt ja üks avanes pooleni.

Veest seina äärde kantud muld ei lasknud tal pärani minna.

Kusta astus kottpimedasse ruumi ja pörkas kohe pehva vesiratta vastu. Renn, mida mööda vesi kord kolinal rattale jooksis, oli nüüd kuiv; ja ratas, mis kord võimsalt mühisedes liikus, nii et kogu veski sisikond ta järel rappus, seisis jõuetult paigal.

Mees surrus vastu luuki, mis viis üles veskikotta, kuid see ei liikunud. Kogu oma jõu võttis ta kokku ja rusus vägeva olaga, nii et trepiastmed jalge all ragisesid. Kuid luugil lammas midagi nii rasket, et võimatu oli seda kergitada. Poiss silgas, sügas põidlagaga kukalt, mõttes helke ja hakkas siis tuldud teed tagasi kobama. Ta oli nagu purjus.

Keset oja libastus ta kivil ja kukkus põlvini jahedasse vette, mis ülalt Pangodi allikaist kokku nrisenud.

Ptiii, kurat, mis mees ühe tüdruku pärast peab ära kannatama! Aja pool ööd teda taga ja tuigu kuutõbisena mööda tühja veskit, kui nii hea oleks elisest heinatööst puhata!

Ta ronis jälle lõhutud tammile, kogu aeg tundes, nagu tahaks keegi küüntega ta kananahas säärest kinni kahmata ja teda sinna mustavasse sügavusse tagasi lohistada.

Kui Kusta uuesti veski ette jõudis, näis talle, nagu oleks keegi sees kõndinud. Kuid ei, see oli vist eksitus. Ainult ritikas siristas vanas ahjutruubis.

Mees istus väsinult akna alla pakule ja jäi mõtlema.

... Miks on ta ometi nii jonnakas? No mis see temale peaks tegema? Ega see ühe vaiba all magamine talt tükki küljest võta. Kas ta siis ei mõista, et see nii hea on?

... Kui Maali asemel oleks Mari olnud... Jah, see on hoopis teist sorti... Oleksid praegu laudalatakse värskets heintes väherdanud... sõrmed vaheldumisi, jalad segamini... nagu läinud nädalal...

... Uh, ta ei talunud seda tüdrukut! Vastik näis peretütar Mari sulaspoiss Kustale. Liiga lodev, liiga kõigile kättesaadav... Igauhte suudleb, kes pead kõrvale ei pööra... Igaühaga magab, kes käest ei põgene... Umarik, pehme säärane...

Aa-ah, kuus haigutused peale kipuvad! Elisest heinatööst on kondid kanged. Kui ometi magada saaks!

... Tüdruk ei tohi kedagi teist tahta kui ainult ühte, tüdruk peab puhas olema... Ja kõige selle pärast ta just tahabki Maalit. Kuid see on jälle siluke pööranne, nagu arust ärat!

Öä-ah, kui hea oleks praegu magada... Ja kui oleks veel tüdruku kaisus... Silmad on roidunult suletud... Soe-magus tundmus väsinud ihus... Ära kõdital... No sinu tegu küll... Arvad, et ma ei või sedasama?... No-noh!...

Uh, kurat, kuus uni peale kipub! Jääd tahtmata tukkuma.

Akki käis läbi Kusta pea terav mõte: aga mis siis, kui Maali tema vesiratta-ruumis kobamise ajal ära läks. Ja korraga oli uni kadunud ning vihagi lahtunud. Rinnas torikas ainult valus, kibe tundmus.

... Kui ta ometi taipaks, kuus poiss ta järele igatsebi! Ei ta siis nõnda mängiks. Sest ta on siiski hea ja südamlilik... Kui ta mõistaks, mis poisi rinnas kerisekivina pöörleb ning põletab! See on kustumatu ihu, mis ei anna ööl ega päeval rahu... Ja on siis tema süüdi, et üks on mees ja teine naine ning tema teda lõpuni tahab?...

Ta laskis pea kättele.

... Maali aga arvab vist, et ta on üldse toores, hoolimatu, südametu... Arvab seda ta Mari lugude ja kõige muugi põhjal... Ei ta mõista, et see on sellepärast nii, et ta teda, Maalit, armastab... Armastab nõnda, et sõnul ei saa selgeta, üksnes kehaga võib mõista anda... Valus liigutushoog haaras teda ja ta õlad hakkasid vap-puma.

Sel hetkel pani keegi tasa käe ta sassis juustele ja lausus pehme häälega:

«Kustal!»

Poiss jahmus ja vaatas järsku selja taha. Teispool trelle seisis Maali veskikojas. Kusta kahmas ta sooja käe oma pisarast niiskesse pihku.

Esimesel hetkel ei osanud neist kumbki midagi öelda. Kuu väljus pilverünka tagant ja valgustas Kusta häbelikku nägu.

«Miks oled sa niisugune?» küsis viimaks poiss.

«Ja sina niisugune?» päris tüdruk vastu.

Kusta vajus jälle pakule, ilma tüdruku kätt lahti laskmata. Ka Maali toetus aknalauale.

«Sa tead ju, et ma seda ei või,» jätkas tüdruk.

«Miks sa mind piinad? Sa näed ju, et sind nõnda tahan...»

«Kuid mina ei või jul... Või arvad sa, et ma ise...»

Tüdruku hääl muutus palavaks sosinaks. «Kuid ei või jul...»

«Miks?» päris Kusta niisama sosinal, surrudes näo vastu raudu.

«Sa tead ju isegi... Sul pole midagi, aga mis teen mina?... Kuhu ma lähen?...»

«Ma võtan su ära,» lausus poiss ega uskunud täitsa isegi, mis rääkis.

«Ei, sa ei taha mind... olen vana... ja vaene...» vastas tüdruk kurvalt, aga ta hääles kostis palav palve: «Võta, kallikene, võta omelti!...»

«See kaks-kolm aastat minust vanem... mis see siis tähendab...»

Ta pigistas Maali kätt ja ütles siis:

«Tee nüüd üks lahti.»

Kuid tüdruk raputas pead:

«Ei, ma ei tee. Te, poisid, olete ju säärased metslased, et ainult läbi raudade võib teiega rääkida.»

Sellega katkes jälle jutt.

Kusta vaatas järvele. Kuski kuu käes läiklevas võngus löi suur kala. Ringitaolised lainekesed levisid, kuu tantsis nende turjal, purunes ja sündis uuesti. Kaldail kerkisid puud mustavate mägedena selguva taeva poole. Nendegi äärjoni hõbetas kuu.

Kusta tundis eneses midagi uut ja puhtamat tõusvat. Ta käsi, mis hoidis Maali oma, värises.

«Maali!» sosistas ta. «Maali!»

«Mis?»

«Ega sa mulle pahane ole?»

Tüdruk ei vastanud midagi. Ka tema käsi värises. Ta nägu näis ümbritsevas pimeduses nii kurb-kahvatu.

«Ära arva, et ma niisugune olen...» sosistas poiss. «Aga ei tea vahel, kui... ei saa enam isegi aru...»

«Kusta, Kusta!...» nuuksus korraga tüdruk kibedalt.

«Kui sa minu elu tunneksid, sellest aru saaksid!...»

Ojana jooksis pisarad üle ta kahvatu näo, rind tõusis kramplikult, süda peksles valusalt.

«Seitse aastat olen Kaarnanurmel teeninud...» jätkas ta nuuksete vahel, «ööd ja päeva tööd teinud... ning sõimata pealegi saanud... Kogu selle aja olen oodanud kedagi, kes minust midagi hooliks... no kui ära ei võtaks, siis armastakski, mõtlekski minule... Kuid mitte keegi!...»

Nüüd nuuksus ta valjusti, ise rinnuli aknalaual. Kusta käänles abitult, süda samuti täis tusk.

«Mitte kedagi...» halises Maali. «Sina... ma tean, mis

sa tahad... Minust aga ei hooli sa midagi... Oled kui metsaline... Võtad oma osa ja lähed... Kui armastaks, ei siis nii teeks...»

«Ei saa ju teisiti armastada,» vastas poiss kohmetult. «Kui tahakski — ei saa ju...»

«Kuidas mina saan?»

«Oled ju naisterahvas...»

«Nagu sellepärast elada ei tahakski?... Kuid mis sinuga rääkidagil... Keegi ei hooli... ainult naeru ja irvitust... Meelemärgusele jõudmisest peale pole muud teha, kui ennast kaista... Iga mees on kui metsaline... muud ei mõtlegi...»

Tüdruk nuttis jälle valjemalt. Mehele aga näis, nagu hõreneks mingi udupilt ja pea ümber. Ta tundis veest tõusvat jahedat niiskust.

Tüdruku kõne aga muutus hõõguv-paluvaks sosinaks. Aeg-ajalt haaras ta poisi käest kinni, raputas seda ägedalt, abi paludes. Surrus siis näo õieti raudade lähedale ja rääkis jälle ruttaval sosinal:

«Kusta, kallikel!... Kuidas sind hoian... Ei leia enam sõnugi... Vahel, kui öösel üksinda asemel laman, tuled meelde... Võtan pealuse kotti kaissu, surun vastu rindu... Sina, sina!... Ja vahel, kui söögilaua või töö juures sind vaalten... kui suur, kui tugev sa oled!... Ja kui sa kord kõrtsi juures kõik Kurnavere poisid läbi peksid... kui uhke olin siis sinule!... Sina, sina!...»

Maali kuunud pisarad langesid poisi käele. Ja korraga tundis mees, et temagi silmad niiskused. Ta äigas käega üle näo ning häbenes isegi tüdruku ees.

«Kusta, kui sa mu ära võtaksid...» sosistas see. «Sina ja mina... Kui seisaksime altari ees ja algaksime siis oma elu... Teeksime hertsiku Kaarnanurme maa peale... Sina käitsid töö ja mina käitsin töö... Ja kõik oleks nagu seniigi...»

Siis aga lisas ta õige tasa ja häbelikult:

«Ning lapsed oleksid ka...»

«Maali!» sosistas Kusta ärevusest värisedes. «Maali!...» Nagu kokkurääkimist mööda sirutasid nad huuled korraga ühte ja andsid suud — ning mõlemad naeratasid selle juures. Siis ütles Maali:

«Kuule, lähme nüüd õige koju.»

Ta lütkkas riivi ukse eest ja hakkas purrepidi üle oja minema. Kusta astus kui sõnakuulelik orj ta järel.

Järves lõi jälle kala, ja ringlained läiklesid kuu helgilt. Puuladavad hõbenesid üha enam. Nende all aga valitses endine hämarus.

Kaks inimest astusid sõna lausumata teineteise kõrval. Mõttes vaatasid nad maha, näod kalvunud. Puudusid sõnad, et väljendada südameis värisevat valu, kaebust ja õhne.

«Kui ilus öö!» lausus Kusta viimaks väsinud häälil ja tõmbas kuuehõlmu külma pärast koomale.

«Jah, ilus öö,» vastas Maali. «Kuuled?»

Ta osutas käega ristikunurme poole, kus rääk heledalt häälises.

Nad tulid jälle mõne sammuga vaikes.

«Jah, on,» ütles Kusta.

«Tule siia, — suurrätiku all on see.»

Ta võttis poisi oma rätiku alla.

«Kui imelik öö...» lausus Kusta jälle mõttes. «Kõik nagu unenägu... Kodus vist magavad... Mari ka lauda peal...»

«On sul kahju, et tema juurde ei läinud?» naeris Maali tasa. Selles oli veel etteheidet, kuid ka hellust! Kui hea ja lapselik see mees ometi oli!

Ta tundis poisi külmast veidi värisevat külge oma sooja puusaga kokku puutuvat. Vaeske! mõttes ta. Tal on ju jah — minu pärast!...

Ei olnud aga jällegi sõnu, et väljendada oma armastavat iha, mis täitis kogu ta olevust. See oli vaid magus-pigistav valu, sõnaltu ja piiritu...

...Jah, kui see tõesti nii läheks! Kui võtaks ära, peetaks pulmad, ja kui siis võõrad juba läinud, teeks naine aseme ja tõmbaks mehel saapad jalast ning kustutaks tule... Ja muidugi tuleksid siis kord ka lapsed. Vanem oleks poeg ja paneks talle nimeks Kusti. Oleks veel teisigi, tütar oleks ju ka... Ja siis istuksid isa ja ema vahel õhtu hämaras küdeva ahju ees ja kõneleksid oma elust ning muidugi ka sest suveööst... Sest ega neil ju muud meelde jäägi kui see õine jooksmine karjatamumat mööda. Või mis see teenija inimese elu muidugi on!... Aga lapsed istuksid siinsamas ja häälitseksid: «Esä! Memmi!...»

Maali pigistas Kusta käsivart, nagu kavatsedes talle midagi öelda. Kuid poiss astus juba pooltükikeses ta kõrval. Ja tüdruk jätkas oma öndsaid unistusi.

...Jaa, jaa, lapsed oleksid... Ei oleks ju küll nii, nagu poisid tahavad... laulatatud oleks ju... Kuid kuus on ta

lapsi ihaldanud!... Häbenes eneselegi tunnistada, aga ihaldas ikkagi... Oli alles kuueleiskümne aastane, kui kord kevadöö! ärgates tundis, milline õnn oleks omada last... Tegigi siis karja juures veel nakkusid ja kujutles end nende emana... Kuis siis häbenes, kui lastest räägiti, ei julgenud meestele otsagi vaadata...

Kuid — mis see on? Ah jah, nüüd läheb ta ju Kustaga kõrva kodu poole. Kui tõsine on poiss... Mis peaks ta küll mõtlema? Kes teab, naerab ta üle südames, pilkab vaid... Kes on seda ometi näinud, et temataoline poiss võtaks säärase vaese teenijatüdrukku? Miks ei peaks ta kosima pere-Marit ühes Kaarnanurme taluga? Sõidaks läbi valla, uhke hobune ees, kuljused tiliseksid, ja naine ta kõrval... naine oleks Mari...

Ei, ei, kuidas võiks see ometi olla? Ta võtab, ta peab tema võtmal! Tema, tema! Kas pole ta teda armastanud juba sellest peale, kui nad kokku said? Ja kas peab see armastus tasuta kustuma ning nii kaua ootnud ja lootnud süda nutu-pisarais jahtuma? Kas on vananeva naise armastus nagu võitlile valminud nupp, mille helbed tuulehoos kõrgele-kõrgele tõusevad ja siis madalale-madalale laskuvad ning lõpuks jäljetult kaovad? On's ta lootuse purunemise pisarad niisama vääritud kui külmast sügislaevast valguvad piisad, mis raagus lepkus mutimulda nõrguvad — kellegi nägemata-teadmata?... Ei või kasuta kaduda säärane tunne ega tasuta hukkuda selline armastus!

Kuu oli jälle madalamale vajunud. Tuulijate järel liikusid nende ühtinud varjud. Kui nad värvavasse jõudsid, lõi taevast juba hommikus koitma. Nad seisatasid, teineteise käest kinni hoides.

«Küll saab aga täna vähe magada,» ütles Kusta. «Ei tea, kuis homme jalul püsin.»

Oleks tahtnud nagu veel midagi öelda, kuid sõnad ei tulnud. Lõpuks lausus Maali:

«Jah, hakkab juba valgeks lööma. Mine nüüd ära magama.»

Kusta viivitas veel ja kogeles viimaks:

«Maali...»

Tüdruk mõistis, mida poiss palus. Ta sirutus ettepoole, ja ilma teineteist kätega puutumata suudlesid nad. Ning siis läksid mõlemad omale poole.

Maali seisatas pilguks aida trepil ja nägi, kuis Kusta aluspüksid kambri ukse vahele vilksatasid. Siis läks ta ise

aita, lükkas uksele taba taha ja hakkas rõivaid seljast võtma. Seelik langes põrandale, tüdruk istus sängi servale ja alustas jakinööpide avamist. Avas ühe ja jäi mõtlema, kuna sõrmed uniselt veel teise ümber liikusid. Kuid avamata see jäigi.

Ta mõtles ja mõtles. Naerumuie mängis ta unisel näol ja väsinud silmad vajusid kinni. Kuid õnnelikud mõtted tiirlesid ikka veel nagu ringmängus, kuni viimaks täielikult seginesid. Ta vajus rinnuli voodi ja jäi magama. Aga hiired võisid lühikese aja jooksul kuni päikese tõusuni kuulda, kuid tüdruk palaval sosinal kedagi palus ja otsatus rõõmus nuttis ning naeris.

Ta nägi ilusat, ilusat und, vahest kõige ilusamat oma elus.

... Oi, kuid päike paistab ja need punased palsamililled ning verevad moonid õitsevad! Pääsud vidistavad räästa all pesi tehes, aga keegi sõidab kirikuteel ja kuljused kõlisevad hobuse pea ümber: till-till-till...

... Ma nopin lillesid ja punun pärga punastest, punastest lilledest ja tõstan siis pärja su juustele, ja siis oled sina kui tõusev, punetav päike, mu armas, mu kallis. Paista, paista mu peale, mu päikene, et minu rinnas lööksid avali punased armastuslilled...

... Kaugel kirikuteel tilisevad ja helisevad kellukesed... kellukesed...

1906.